

Porozumění myšlence

Když chceme náležitě porozumět nějakému mysliteli, zejména pak nějakému filosofovi, musíme porozumět tomu, *co* chtěl napsat a říci, přesněji tomu, *o čem* psal a promlouval, *nač* usilovně myslel, *k čemu* se ve svém myšlení dopracovával, *čeho* se dosuzoval a domýšlel, a tedy *k čemu* se pokoušel dovést také nás, své posluchače a čtenáře. Autor sám někdy není dost důsledný, a my jsme pak nakloněni jej nečíst opravdu důkladně. A co to vlastně znamená, ono „nečíst důkladně“? Co to znamená, když chceme autora přečíst co nejpřesněji i tehdy, když sám se dost přesně nevyjádřil? Tj. když nechceme zůstat u toho, jak nepřesně se vyjadřuje nebo jak nedomýšlí svou myšlenku, ale když chceme domýšlet i to, co on sám dost nedomyslel, ale přece k tomu směřoval? Vždyť přece nikdy před sebou nemáme víc než popsané nebo potištěné stránky papíru – tam, kde jde o myšlenky jiného myslitele, musíme je vykřesat sami ze sebe, byť na základě toho, co řekl nebo napsal. Jsme přece vždycky v nebezpečí, že takovému textu porozumíme nesprávně: musíme se textu držet, ale ne tak, že bychom jeho slovům podsouvali jiné významy a celku jiný smysl. Text sám nemůžeme považovat za nejvyšší kritérium – tím je smysl toho textu, tedy to, co mělo být vysloveno, vyjádřeno, formulováno. A formulována nemá být formulace, nýbrž to, nač odkazuje a co má být formulováno. Když správně pochopíme to, o č vposledu autorovi šlo, když ten text formuloval, můžeme přece dospět i k tomu, že pochopíme vadu jeho formulace. Porozumět textu navzdory autorovým nedostatkům (např. nedomyšlenostem) znamená domyslit, o č jde, ještě dál a přesněji, než jak to dokázal autor, jehož text čteme.

(Písek, 030128-1.)